

Metropoolregio Amsterdam

Internationale topregio met hoge leefkwaliteit

Agenda voor een toekomstbestendige en ongedeelde metropool

VOORLOPIG-CONCEPT
VERSIE 13 september 2019

Van discussienotitie naar concept-voorlopig-concept

In april is de discussienotitie *Op weg naar de MRA Agenda 2.0* vrijgegeven. Doel van deze notitie was om het gesprek over de inhoud van de agenda te voeren en reacties te krijgen op de eerste denklijnen. Tot en met juni is volop op de discussienotitie gereageerd, vanuit de deelregio's, vanuit afzonderlijke MRA-deelnemers, vanuit de platforms, vanuit programmatrekkers en ook door partners als de Amsterdam Economic Board en ORAM.

Parallel aan het traject van de totstandkoming van de MRA agenda is er een evaluatie uitgevoerd van het Convenant 'Versterking Samenwerking Metropoolregio Amsterdam' en daarmee van de governance van de MRA. Het evaluatierapport is ondertussen opgeleverd.

Tot slot is er een verkenning uitgevoerd naar de langere termijn trends en voor welke opgaven en kansen die de regio stellen. De definitieve rapportage hiervan is in de afrondende fase, het concept is met het kernteam van de MRA Agenda gedeeld.

Voor u ligt de vertaalslag van de oogst van de discussienotitie en de resultaten van de verkenning van de lange termijn trends, waarbij met een schuin oog ook is gekeken naar de bevindingen van de evaluatiecommissie. Twee brede bijeenkomsten van de directeurs uit de platforms (3 juli en 28 augustus), individuele gesprekken met programmatrekkers, de eerste reacties van de DO's van platforms ruimte en economie en nog een schriftelijke reactieronde onder programmatrekkers hebben deze vertaalslag verder gevoed. Met alle reacties en gesprekken is er zeker sprake geweest van 'zoveel mensen zoveel wensen'. De oproep 'durf te schrijven!' hebben we ter harte genomen. Met dit 'voorlopig-concept' hebben we een poging gedaan daarin de gulden middenweg te vinden en hier zowel ambitie als realiteitszin een plek in te geven.

Volgens planning wordt dit 'voorlopig-concept' nu ter reactie voorgelegd aan de Agendacommissie en aan de platforms. Ter informatie is dit document gedeeld met alle colleges opdat iedere MRA-deelnemer in staat wordt gesteld om via de platforms te reageren. Op basis van de resultaten van de bespreking in de platforms zal de concept-Agenda worden aangescherpt. De bestuurdersconferentie op 18 oktober geeft mogelijk ook nog aanleiding tot verdere aanscherping. Na schriftelijk akkoord van de Agendacommissie zal de concept-Agenda op 25 oktober worden vrijgegeven voor consultatie in de raden en Staten.

We kijken uit naar de reacties die dit stuk oproept.

Kernteam MRA Agenda

Inhoudsopgave

1. DE BASIS VOOR SAMENWERKING	3
<ul style="list-style-type: none"> • De metropoolregio Amsterdam • We staan voor urgente, grote en complexe opgaven • Samen bepalen we de toekomst • De meerwaarde van MRA-samenwerking • Ambitieuze samenwerking • Democratische legitimiteit	
2. WERKEN AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIGE EN ONGDEELDE METROPOOL	6
<ul style="list-style-type: none"> • Twee principes als sleutel: toekomstbestendig en ongedeeld • Vier bestuurlijke opdrachten • Opdracht 0: De samenwerking verder versterken • Opdracht 1: Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA-economie • Opdracht 2: Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken • Opdracht 3: Versterken van het metropolitaan mobiliteitssysteem • Overzicht opdrachten, uitvoeringslijnen en relatie met huidige programma's en begroting (ter informatie)	
3. UITVOERING & ORGANISATIE	24
PM, op basis van bespreking voorlopig-concept en uitkomst bespreking evaluatie governance in de Regiegroep op 18 oktober	
4. MONITORING & VERANTWOORDING	26
PM, op basis van bespreking voorlopig-concept en uitkomst bespreking evaluatie governance in de Regiegroep op 18 oktober	
BIJLAGE: PORTRETTEEN VAN DE DEELREGIO'S	
PM Enkele facts & figures, beschrijving karakteristiek	

1. De basis voor samenwerking

De metropoolregio Amsterdam

In het dagelijks leven hou je geen rekening met gemeentegrenzen. Je woont bijvoorbeeld in Amstelveen, werkt in de binnenstad van Amsterdam, fietst in het weekend langs de Amstel naar Uithoorn, voetbalt zondag uit tegen Almere City, gaat in de zomer naar Wijk aan Zee en bezoekt je familie in Purmerend. En als je in het buitenland met vakantie bent en mensen vragen waar je in Nederland woont, dan zal je al snel de naam Amsterdam gebruiken.

Rondom Amsterdam ontwikkelt zich een metropool van formaat, die zich uitstrekt van Zandvoort tot Lelystad, van Heemskerk tot Hilversum en van Beemster tot Haarlemmermeer. Een stedelijke regio die functioneert als één grote stad met 2,5 miljoen inwoners, 300.000 bedrijven en 1,5 miljoen banen. Een regio die een van de economische groeimotoren en belangrijkste sociale knooppunten van Nederland is en die meedoet aan de internationale top.

De verbondenheid van de regio is niet nieuw. Wie rond 1650 de Zaanstreek bezocht zag een landschap van honderden molens, ontstaan doordat steden als Amsterdam en Edam machinaal houtzagen tegenhielden. Een inwoner van het Gooi was al even bekend met Amsterdam. Rijke regenten als Cornelis Tromp bouwden hier hun buitens en in het gebied verschenen overal vaarten als gevolg van de zandwinning voor de Amsterdamse stadsuitbreiding. Achterkleinkinderen van deze generatie zagen de verbindingen tussen de verschillende gemeenten letterlijk versterkt worden. In de 19^e eeuw verbindt de eerste spoorlijn van Nederland Amsterdam en Haarlem. Ook hoeven schepen uit Amsterdam niet meer helemaal langs Den Helder. Zij varen nu langs Velsen en IJmuiden door het Noordzeekanaal. Waar nieuw water ontstond, ontstond overal in de regio nieuw land om ruimte te bieden aan een groeiende bevolking en om groei van landbouw en industrie te accommoderen. Eerst de Beemster, later Haarlemmermeer en meer recent de Flevopolder.

Ook de regionale samenwerking kent een lange geschiedenis. Al sinds de 17e eeuw werken de overheden in het gebied nauw met elkaar samen aan vraagstukken die de gemeente- of provinciegrens overstijgen. Sinds de jaren 90 gebeurt dat onder de vlag van de Metropoolregio Amsterdam.

We staan voor urgente, grote en complexe opgaven

De metropoolregio omspannt het *daily urban system* van Amsterdam, ruwweg het gebied waarbinnen het dagelijkse woon-werkverkeer plaatsvindt. Dat maakt dat er op allerlei terreinen – bereikbaarheid, arbeidsmarkt, woningmarkt – onderlinge afhankelijkheden zijn. Wat de ene gemeente doet, heeft gevolgen voor de andere.

Het internationale succes van de stad Amsterdam – die tegenwoordig steevast hoog op de lijstjes van 'global cities' prijkt – zorgt voor groei van werkgelegenheid waar de hele regio van profiteert. Tegelijkertijd versterkt het een aantal urgente, grote en complexe opgaven waar de metropoolregio Amsterdam momenteel voor staat. De woningmarkt staat onder hoogspanning, we staan voor enorme transitieopgaven, de tekorten op de arbeidsmarkt lopen op, op diverse plekken zet toerisme de leefbaarheid onder druk, het mobiliteitssysteem heeft haar grenzen bereikt en de sociaaleconomische verschillen binnen de regio groeien en tekenen zich ook geografisch af.

De bevolking van de MRA groeide de afgelopen jaren met 20.000 tot 25.000 inwoners per jaar, waarbij het grootste deel voor rekening van Amsterdam komt. De druk op de Amsterdamse woningmarkt beïnvloedt de regionale woningmarkt en leidt tot verdringingseffecten die ook elders in de regio voelbaar zijn. Er is een proces van uitsortering gaande waarbij er in sommige gebieden sprake is van een hoge concentratie van kwetsbare huishoudens en weinig verbinding met de regionale dynamiek. De groei van werkgelegenheid – oplopend tot een jaarlijkse toename van meer dan 50.000 banen – concentreert zich ook in Amsterdam en draagt bij aan een groeiend aantal verkeersbewegingen van en naar Amsterdam. Zodanig, dat er grote knelpunten in de regionale bereikbaarheid ontstaan. Het fenomeen 'overtourisme' wordt met 25 miljoen overnachtingen per jaar op steeds meer plekken in de regio voelbaar. De hoge leefkwaliteit van de regio staat

onder druk en daarmee uiteindelijk ook de internationale concurrentiepositie. De geschetste ontwikkelingen vragen op meerdere facetten een soort schaa sprong, dat er meer spreiding van dynamiek is en de regio als geheel meer geïntegreerd raakt.

Daarbij komt dat klimaatverandering met het vaker voorkomen van extreem weer en sneller dan voorspelde stijging van de zeespiegel steeds tastbaarder wordt. De eerder geformuleerde ambitie van de MRA-samenwerking om te werken aan de metropoolregio Amsterdam als duurzame hotspot waar nationale ambities geconcretiseerd worden, wordt steeds minder vrijblijvend. We moeten nu echt forse stappen zetten als het gaat om de energietransitie, de circulaire economie en klimaatadaptatie. Alleen dan is een klimaatneutraal en klimaatbestendig Nederland met een volledig circulaire economie in 2050 een reëel perspectief.

Tot slot vormen technologische innovaties en digitalisering van economie en samenleving een uitdaging. Om het economisch succes te bestendigen moet de regio op dit vlak koploper willen zijn. De regio heeft een goede uitgangspositie, maar er is werk aan de winkel om te komen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt die zich snel kan aanpassen aan nieuwe kennis en competenties. Tegelijkertijd doemen er vraagstukken op over de invloed van innovaties op de samenleving en de wenselijkheid van die innovaties en of er wellicht voorwaarden aan gesteld moeten worden. Technologische innovaties brengen een grote mate van onzekerheid met zich mee en vragen wendbaarheid en flexibiliteit van overheidsbeleid.

De metropoolregio Amsterdam gedijt in een internationale dynamiek. De bevolkingsgroei wordt momenteel veroorzaakt door buitenlandse migratie. De economie draait op de internationale positie van de regio, die grotendeels bepaald wordt door de mainports Schiphol, de haven en het digitale knooppunt AMS-IX. Hoe het met de regio gaat, is zodoende in grote mate afhankelijk van nationaal beleid ten aanzien van immigratie en buitenlandse handel, waar we nog enige invloed op kunnen uitoefenen. Niet beïnvloedbaar zijn (plotselinge) veranderingen in de internationale context en economische situatie. Gezien recente ontwikkelingen zijn internationale veranderingen een reëel scenario waar we rekening mee moeten houden.

Samen bepalen we de toekomst

De uitdagingen waar de metropoolregio Amsterdam voor staat, vragen om een regionale aanpak. Alleen samen kunnen we ze het hoofd bieden. De complexiteit van de uitdagingen is groot en de reikwijdte van de uitdagingen is regionaal. Zo functioneren woning- en arbeidsmarkt regionaal. Binnen de metropoolregio is er bovendien sprake van onderlinge afhankelijkheid en verwevenheid. Onze geschiedenis leert dat het succes van de regio altijd een samenspel van meerdere kernen is geweest. Ook nu heeft het internationale succes van Amsterdam haar weerslag op de regio en wordt de aantrekkingskracht van Amsterdam voor een groot deel bepaald door een goed functionerend omliggend gebied. De metropoolregio is meer dan de som der delen. Het succes van de regio wordt bepaald door de functionele, culturele én institutionele samenhang.

Zorgen voor een goed functionerende metropoolregio is zodoende een gedeelde verantwoordelijkheid. Een verantwoordelijkheid die niet licht is, gezien het grote nationale belang van de metropoolregio Amsterdam. Het is een van de economische groeimotoren en sociale knooppunten van Nederland. Hoe het de regio vergaat, is in grote mate bepalend voor de nationale welvaart.

De MRA-samenwerking is de regionale samenwerking tussen overheden, waar momenteel 32 gemeenten, de betreffende provincies en de Vervoerregio Amsterdam aan deelnemen. Als overheden kunnen we met regionale samenwerking het verschil maken, maar we hebben daar wel anderen bij nodig. Samen met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, sociale ondernemers en inwoners van de metropoolregio Amsterdam bepalen we de toekomst van onze regio. Ook is het Rijk en zijn de waterschappen onmisbare partners in het behalen van de doelstellingen voor de regio.

De meerwaarde van MRA-samenwerking

Met de MRA-samenwerking bundelen we de overheidskracht binnen de regio en zijn we samenwerkingspartner voor partijen op gemeentegrens overstijgende onderwerpen die raken aan de internationale concurrentiepositie en leefkwaliteit van de regio. Daarbij zijn economische ontwikkeling, ruimtelijke ordening en mobiliteit voor de hand liggende onderwerpen, net als de met deze onderwerpen

verweven thema's als wonen, energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie, toerisme, cultuur en voorzieningen.

Op deze thema's hebben gemeenten en provincies en de Vervoerregio wettelijke taken en verantwoordelijkheden. In MRA-verband werken we samen om de slagkracht van de afzonderlijke deelnemers te versterken. Zodoende kunnen we met verschillende type activiteiten meerwaarde hebben.

Type activiteit	Doel
Lobby	Beleid van andere partijen beïnvloeden
Gezamenlijke koers bepalen	Gemeenschappelijk streefbeeld als basis voor lokaal/provinciaal beleid
Afstemmen	Kennisuitwisseling om op basis van vrijwilligheid gelijke koers in te zetten
Samenwerking met partners*	Afspraken maken op basis van gedeelde agenda's
Afstemmen met partners	Kennisuitwisseling t.b.v. vergroten efficiëntie MRA-samenwerking en afzonderlijke deelnemers
Financiering	Gewenste ontwikkelingen aanjagen
Praktijkexperimenten	Gewenste ontwikkelingen aanjagen
'Launching customer'	Als afnemer van producten/diensten gewenste ontwikkelingen aanjagen
Flexibele (medewerkers)pool	Voldoende kennis en capaciteit voor ingewikkelde opgaven
Marketing & acquisitie	Investeringen en/of specifieke doelgroepen aantrekken, mogelijkheid om brede palet van de MRA onder de aandacht te brengen
Monitoren	Kennisontwikkeling, goede basis voor lokaal beleid en regionale afspraken
Onderzoek	Kennisontwikkeling, nieuwe opgaven en oplossingsmogelijkheden in beeld brengen
Handreikingen	Kennisontwikkeling, een aanpak ontwikkelen als basis voor lokaal beleid
Netwerk organiseren	Partijen bijeenbrengen en verbindingen leggen

* *partners zijn andere overheden – zoals het Rijk, waterschappen of andere stedelijke regio's – bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, etc.*

Ambitieuze samenwerking

De deelnemers van de MRA-samenwerking zien het belang in van ambitieuze regionale samenwerking, een samenwerking die meer is dan een optelsom van lokale belangen. De huidige uitdagingen vragen op diverse onderwerpen een heldere gezamenlijke koers. In het dagelijks werk van regionale samenwerking betekent dit dat soms moeilijke keuzes aan bod komen. Dat kan gaan over het inperken van de eigen beleidsvrijheid door regionaal afspraken te maken of over hoe ontwikkelingen en investeringen in de regio neerslaan. Met de agenda wordt de ambitieuze vorm van inhoudelijke samenwerking – werken op basis van een gezamenlijke koers – verkozen boven de lichtere vorm, het afstemmen van eigen beleid zonder gemeenschappelijke koers en bindende afspraken.

Ook in de samenwerking met partners als het Rijk, waterschappen, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties is deze agenda ambitieus. Met de agenda wordt ingezet op gezamenlijk optrekken met partners waar mogelijk, aangezien dit de slagkracht vergroot. Dit uit zich erin dat activiteiten die de we als MRA ondernemen in veel gevallen samenwerkingen met partners zijn. Zo kan een activiteit een coproductie zijn, kan de MRA opdrachtgever zijn of participeert de MRA in een brede coalitie. De Amsterdam Economic Board speelt hierbij als verbinder tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden een belangrijke rol.

Veel van de opgaven waar de regio voor staat zijn niet alleen van toepassing op de metropoolregio Amsterdam, maar ook op andere stedelijke regio's. Bovendien is de metropoolregio Amsterdam geen eiland en staan we in verbinding met de ons omringende regio's. Ontwikkelingen daar kunnen ook effect hebben op onze regio en andersom. Daarom kan samenwerking met Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH), Brainport en Metropoolregio Eindhoven, U10 (regio Utrecht) en zelfs internationale uitwisseling tussen de MRA en andere stedelijke regio's relevant zijn.

Democratische legitimiteit

De MRA-samenwerking is een bestuurlijke samenwerking. Dat betekent dat gezamenlijke inspanning plaatsvindt op basis van bestuurlijke instemming van de afzonderlijke deelnemers. Deze bestuurders worden

aangestuurd door gemeenteraden en Provinciale staten. De democratische legitimiteit van de samenwerking wordt zodoende geborgd door verantwoording van de activiteiten van de MRA-samenwerking aan de gemeenteraden en Provinciale Staten. De wijze waarop deze verantwoording plaatsvindt, wordt bepaald door het Convenant.

2. Werken aan de metropoolregio Amsterdam

Met deze Agenda werken we als overheden aan het versterken van de metropoolregio Amsterdam als een internationale economische topregio met hoge leefkwaliteit. Dat doen we door te investeren in een toekomstbestendige en ongedeelde metropool.

Twee principes als sleutel

De metropoolregio staat voor urgente, grote en complexe opgaven die de positie van de regio als internationale economische topregio en de hoge leefkwaliteit onder druk zetten en daarmee het welvaarts- en welzijnsniveau van de mensen die hier wonen en werken. Om de opgaven met het oog op de langere termijn van een passend antwoord te voorzien hanteren we twee leidende principes.

■ **Toekomstbestendige metropool**

Een regionale economie die op de langere termijn internationaal succesvol is, is een schone economie. Daarnaast vraagt het waarborgen van een veilige leefomgeving met hoge leefkwaliteit dat we ons wapenen tegen klimaatverandering en dat we het gebruik en de inrichting van onze leefomgeving verduurzamen. De regio's zijn aan zet om de nationale ambities om in 30 jaar klimaatneutraal en klimaatbestendig te zijn te concretiseren en dat betekent ook een forse opgave voor de metropoolregio Amsterdam. Toekomstbestendig betekent ook in de samenwerking wendbaar en flexibel zijn om tijdig te kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen.

Met de inzet van de MRA-samenwerking dragen we bij aan de omschakeling naar een circulaire economie, de energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. In de activiteiten van de MRA zal dit betekenen dat we een omslag maken van duurzame dingen doen naar dingen duurzaam doen, dat we inzetten op innovatie om de genoemde transitieopgaven te versnellen – zowel in de ruimtelijke ordening als op het gebied van mobiliteit en economie – en dat we werken aan een arbeidsmarkt die in staat is de transitieopgaven te verwezenlijken. Bovendien zorgen we ervoor dat we tijdig en krachtig kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

■ **Ongedeelde metropool**

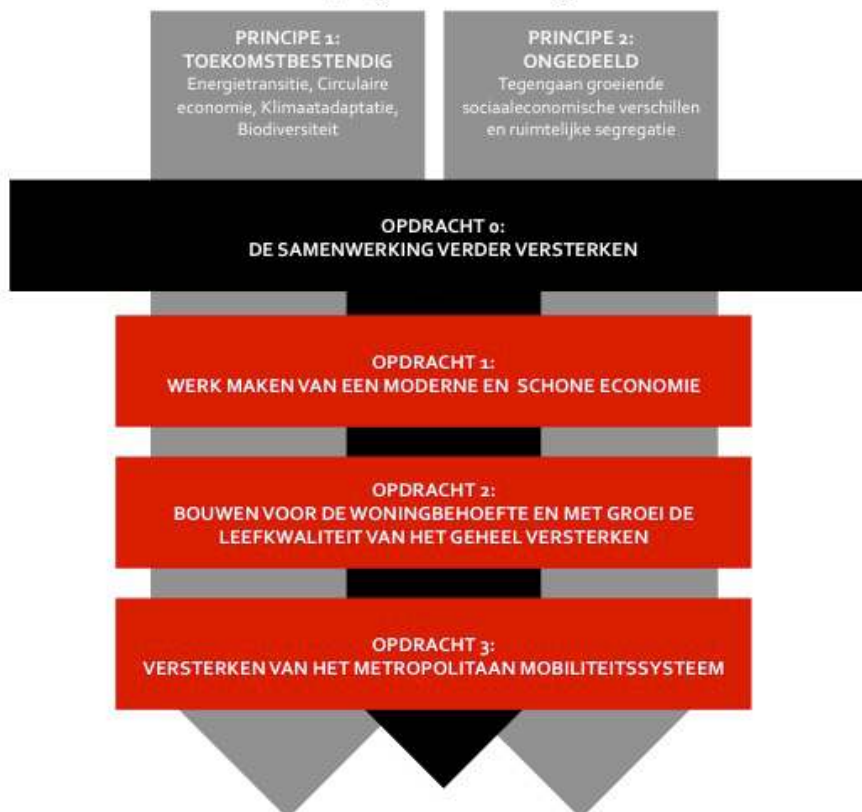
De leefkwaliteit en het economisch succes van de regio is gebaat bij kansengelijkheid in de samenleving, sociale stabiliteit en veiligheid. Vanuit internationaal perspectief zijn in Nederland en ook de metropoolregio Amsterdam de sociaaleconomische verschillen in de bevolking beperkt. Toch is ook hier een dynamiek te zien waarbij die verschillen groter worden. In Amsterdam, maar ook elders in de regio, bewegen vermogenden en hoogopgeleiden zich makkelijk in de samenleving terwijl het voor mensen met lage inkomens en praktisch geschoolden moeilijker is geworden werk en woning te vinden en in hun bestaan te voorzien. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt is er voor veel mensen bovendien sprake van een onzeker toekomstperspectief. En dat terwijl we met de tekorten op de arbeidsmarkt iedereen nodig hebben. Binnen de metropoolregio zijn er sociaaleconomisch verschillen tussen gebieden te zien en lijken deze zich te verscherpen. Daarmee komen kansengelijkheid, sociale stabiliteit en veiligheid onder druk.

Met inzet op het gebied van ruimtelijke ordening, economie en mobiliteit kan de MRA bijdragen aan het bevorderen van kansengelijkheid en arbeidsparticipatie en het tegengaan van ruimtelijke segregatie. Het gaat daarbij om nabijheid van werk en voorzieningen, een goede mix van mensen (woningsegmenten) in de regio en binnen de deelregio's en beschikbaarheid van mobiliteit.

Met deze principes als richtingwijzers voor de inzet van de MRA zorgen we ervoor dat we werken aan welvaart in de metropoolregio in de brede zin van het woord. Naast economische aspecten van welvaart werken we aan de ecologische en sociaalmaatschappelijke aspecten van welvaart. We sluiten daarmee aan bij de 17 Sustainable Development Goals (SDG's), de duurzame ontwikkelingsdoelen die zijn opgesteld door de VN en ondertekend door 193 landen waaronder Nederland.

Metropoolregio Amsterdam

Internationale topregio met een hoge leefkwaliteit

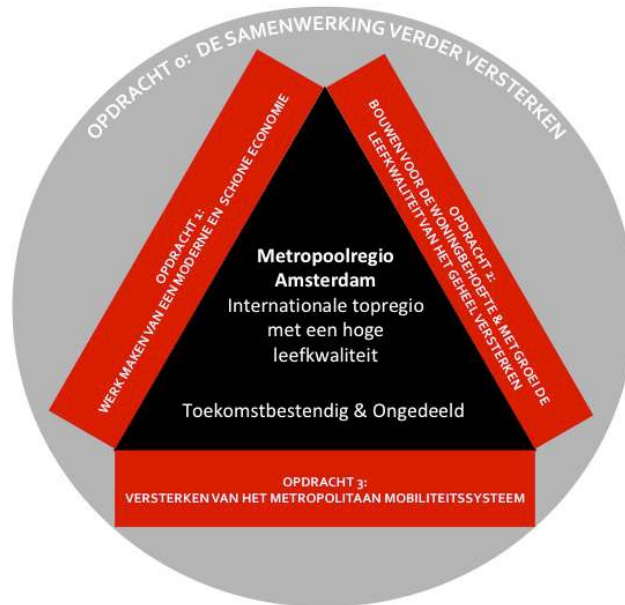
Vier bestuurlijke opdrachten

Met vier bestuurlijke opdrachten willen we de opgaven waar de regio voor staat van een antwoord voorzien. De opdrachten functioneren als richtsnoer voor de activiteiten van de MRA-samenwerking. Binnen elke opdracht is op basis van specifieke uitdagingen een ambitie geformuleerd. Deze is vervolgens uitgewerkt naar een beperkt aantal uitvoeringslijnen waarvan de doelen zijn omschreven. Per opdracht is bij de ambitie het beoogd effect benoemd en aangegeven op welke manier het effect gemeten wordt.

Elke bestuurlijke opdracht omvat een aantal samenhangende thema's die samen zullen moeten komen in een overkoepelende gezamenlijke koers. Elke opdracht heeft deze gezamenlijke koers dan ook als uitvoeringslijn, waarmee de samenhang binnen de opdracht bewaakt wordt.

Tussen de bestuurlijke opdrachten is ook sprake van samenhang. Opdracht 1, 2 en 3 zijn de drie zijden van dezelfde driehoek. Opdracht 0 *De samenwerking verder versterken* heeft een bijzondere status. Deze opdracht betreft het bewaken van de integrale koers van de samenwerking en de randvoorwaarden die daarvoor noodzakelijk zijn.

Hoewel mobiliteit een thema is binnen opdrachten 1 en 2 – het mobiliteitssysteem faciliteert het economisch functioneren en de leefkwaliteit van de regio – is voor de mobiliteitsopgave een aparte bestuurlijke opdracht geformuleerd. Deze opgave is zo urgent, complex en omvangrijk en kent danige specifieke samenwerkingspartners, dat deze het best op het niveau van een aparte bestuurlijke opdracht opgepakt kan worden.

Tot slot zijn er tussen de uitvoeringslijnen verschillende verbindingen te maken. Deze zullen in de uitvoering gelegd moeten worden, waarbij de verantwoordelijken voor een bestuurlijke opdracht ook de verantwoordelijkheid hebben dat die verbindingen gelegd worden.

In de jaarlijkse werkplannen van de MRA worden de bestuurlijke opdrachten in meer detail uitgewerkt. Daarin staat welke activiteiten onder de MRA-samenwerking worden ondernomen om bij te dragen aan de gestelde doelen van de actielijnen. Daarbij wordt ook beschreven met welke specifieke samenwerkingspartners aan die activiteiten wordt gewerkt.

TER INFORMATIE

Met de opdrachten en principes wordt aangesloten bij de inbreng vanuit de Metropoolregio Amsterdam bij de Kabinetsformatie. Daarin werden de volgende 5 prioriteiten benoemd:

1. Ruimte voor wonen en werken - *vertaald in opdracht 2: bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken*
2. Beter verbinden - *vertaald in opdracht 3: bouwen aan een metropolitaan mobiliteitssysteem*
3. Iedereen doet mee - *vertaald in principe Ongedeelde metropool*
4. MRA als duurzame hotspot - *vertaald in principe Toekomstbestendige metropool*
5. Versterken vestigingsklimaat - *vertaald in opdracht 1: Werk maken van een moderne en schone economie*

Opdracht o

De samenwerking verder versterken

Zorg – met een samenbindende visie op de regio – voor versterking van de samenwerking, op het vlak van de 'interne samenwerking' (MRA-deelnemers onderling), de samenwerking met niet-overheden (bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, etc.), de samenwerking met 'Den Haag en Brussel' (lobby, bekostiging van investeringen, etc.).

Karakteristiek

Internationaal bezien is de manier waarop we in de regio samenwerken in onze (polder)democratie – en de rol van het maatschappelijk middenveld daarbij – een belangrijke kernkwaliteit. De regionale samenwerking kent een lange geschiedenis, dankzij de polycentrische opzet van de metropoolregio en onderlinge afhankelijkheden. In 2016 is de basis voor de huidige samenwerking gelegd. De samenwerking beslaat een gebied van 32 gemeenten en deelnemende partners zijn die gemeenten plus de twee betreffende provincies en de Vervoerregio Amsterdam. We werken samen op basis van de MRA Agenda en in de uitvoering werken we steeds vaker samen met het Rijk, de waterschappen en niet-overheidspartners in de regio. De samenwerking is uitgegroeid tot een waardevol regionaal netwerk, van waaruit tevens verbindingen worden gelegd met andere stedelijke regio's.

Wat is er aan de hand?

Toenemend belang de krachten te bundelen: Het afgelopen decennium kenmerkt zich door een brede beweging van decentralisatie van verantwoordelijkheden van het Rijk naar provincies en gemeenten. Van taken op het gebied van economie, natuur, ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer tot decentralisaties in het sociaal domein. De verantwoordelijkheid voor de opgaven van de energietransitie, klimaatadaptatie en de omschakeling naar een circulaire economie ligt nu ook in belangrijke mate bij gemeenten en provincies. Veel opgaven zijn echter gemeente- en provinciegrens overstijgend. Bovendien vragen de transitieopgaven nieuwe expertise, waarbij met name kleinere organisaties moeite hebben de benodigde expertise op te bouwen.

Rijk-regiosamenwerking noodzakelijk: Het Rijk draagt mede de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van de regio als het gaat om nationale belangen als versterking van de economie, een goed functionerende woningmarkt, de hoofdnetwerken van wegen, spoor en vaarwegen, de energieinfrastructuur, kwaliteit van water, bodem en lucht en waterveiligheid. Het Rijk is zodoende een belangrijke partner in de MRA-opgaven, dit komt tot uiting in programma's, overleggen en subsidies.

Kansen samenwerking met andere regio's en EU: De opgaven en belangen van de stedelijke regio's kennen veel gemene delers, waardoor uitwisseling en gezamenlijk optrekken met andere stedelijke regio's zeer relevant kan zijn. Dat geldt landelijk, maar ook internationaal. Tot slot is de EU een belangrijke partner. Europees beleid raakt stedelijke regio's als de MRA steeds nadrukkelijker en ook zijn er diverse Europese financieringsmogelijkheden. Als vierde bestuurslaag is de EU een belangrijke partner. Europees beleid raakt stedelijke regio's als de MRA en het biedt kansen voor cofinanciering van innovatieve projecten op regionale schaal.

Cruciale rol niet-overheden: De ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam is het resultaat van de inzet van een veelheid aan partijen buiten de overheid. Het succesvol identificeren en adresseren van strategische opgaven vraagt daarom betrokkenheid van verschillende belanghebbenden, zoals bedrijven, investeerders, netbeheerders, kennisinstellingen, studenten, forensen, maar ook van de inwoners zelf. In de werkzaamheden van de MRA zullen op zowel strategisch als uitvoerend niveau dan ook verbindingen met niet-overheidspartners moeten worden gelegd.

Belang van visie en adaptief bestuur: Overheidsbeleid kan een succesfactor van regionale ontwikkeling zijn. Voorwaarde is een alerte overheid die tijdig kansen signaleert, een idee – een visie – heeft hoe daar slim op in te spelen, partijen uitdaagt en in institutionele zin meebeweegt met de omstandigheden. Dergelijk adaptief bestuur vraagt om behendigheid, wendbaarheid en het vermogen draagvlak te creëren. De visie moet 'verkocht' worden aan partijen die nodig zijn voor de uitvoering. Een alerte overheid is tevens een verbindende

overheid die voldoende overtuigingskracht heeft en regionale partners weet te mobiliseren. Overtuigingskracht is bovendien nodig voor lokaal draagvlak als het spannend wordt en er scherpe keuzes moeten worden gemaakt.

Netwerksamenwerking: In de afgelopen jaren zijn er meerdere onderzoeken en adviezen verschenen over hoe het best regionaal samen te werken.¹ Lichte en open vormen van samenwerking worden daarbij aangeprezen. Vormen die het mogelijk maken om per opgave, op het juiste schaalniveau een gelegenheidscoalitie te smeden en waarbij ook op een later moment nieuwe partners kunnen aansluiten. Partners kunnen tevens niet-overheden zijn, denk aan bedrijven en onderwijspartijen. Een regionaal platform dat dient als netwerk waarin uitwisseling plaatsvindt en van waaruit samenwerkingen kunnen ontstaan is daarbij cruciaal. Met dat netwerk kan de MRA – in samenwerking met de Amsterdam Economic Board – ook een rol spelen als verbinder van overheden, bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, sociale ondernemers en creatieve burgers.

Bekostiging: De opgaven waar de metropoolregio voor staat, vragen forse investeringen. Of het nu gaat over investeringen in mobiliteit, de energietransitie, landschap of cultuur. De mogelijkheden voor de overheid om de investeringen te bekostigen zijn tanende, mede als gevolg van de politieke keuzes van het afgelopen decennium. Diverse structurele financieringsmogelijkheden hebben plaatsgemaakt voor tijdelijke regelingen met bijkomende onzekerheid en administratieve lasten. De weg weten in diverse mogelijke financieringsmogelijkheden vanuit het Rijk of de EU is tegenwoordig een discipline op zich. In deze context gaat ook steeds meer aandacht uit naar alternatieve en innovatieve bekostigingsmogelijkheden waarbij uitdrukkelijk ook gekeken wordt naar de rol van de markt.

Verantwoording en transparantie: Cruciaal voor het genereren van betrokkenheid en het realiseren van samenwerking, is draagvlak voor de doelen en agenda van de MRA bij inwoners van de regio. Daarmee krijgt het denken in termen van metropoolregio en de MRA-samenwerking betekenis. Dit draagvlak begint bij volksvertegenwoordigers. In 2017 zijn met het convenant afspraken gemaakt over de invulling van de verantwoording naar gemeenteraden en Statenleden. Hoewel continu gewerkt wordt aan verbetering van de kwaliteit van de verantwoording, is structurele verbetering wenselijk.

Onze ambitie

Waar zetten we op in? [Bespreekpunten bestuurlijke tafel]

- We hebben een aansprekende visie op de regio en de samenwerking, die uitnodigt om met de MRA samen te werken. In deze visie komen de uitgangspunten van de economische strategie, verstedelijkingsstrategie en mobiliteitsstrategie samen.
- We zorgen voor samenhang tussen de verschillende activiteiten van de MRA.
- We coördineren onze samenwerking met het Rijk en de EU en ook lobby- en fondsenwervingsactiviteiten.
- We zorgen voor actueel inzicht in de ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam.
- We investeren in verdere netwerkvorming met bijeenkomsten en evenementen en goede communicatie.
- We stellen concrete en meetbare doelen vast en zorgen ervoor dat deze gehaald worden.
- We zorgen voor helder overzicht in de activiteiten in de MRA en goede verantwoording en transparantie.

Beoogd effect

- Goede bekendheid van de metropoolregio Amsterdam en de MRA-samenwerking bij raads- en statenleden en (potentiële) partners van de MRA.
- Samenhang tussen de verschillende activiteiten van de MRA.
- Goede samenwerkingsrelatie met het Rijk, de EU en partners in de regio.
- Agenda's van het Rijk en de MRA zijn op elkaar afgestemd.
- Succesvolle fondsenwerving.
- Actueel inzicht in de ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam.

¹ Studiegroep Openbaar Bestuur, *Maak Verschil, krachtig inspelen op regionaal-economische opgaven*, 2016; Hospers, G.J.,

- Overzichtelijk MRA-netwerk.
- Toegankelijke website waarop de ontwikkelde kennis in MRA-activiteiten wordt ontsloten.
- Overzichtelijke verantwoording MRA-activiteiten.

Hoe gaan we dat doen? Uitvoeringslijnen

1. Samenbindende visie op de regio en samenwerking

Doel: een integrale gezamenlijke visie op de regio en de MRA-samenwerking, die richting geeft aan het handelen van de MRA en waarmee partners gemobiliseerd worden.

- Inhoud geven aan de samenbindende visie op de regio, samen met partners.
- Bewaken van de samenhang tussen de MRA-activiteiten en hun bijdrage aan de visie.
- Uitdragen van de visie (promotie).
- Actualiseren van de strategische agenda voor 2025 of eerder als daar aanleiding toe is.

2. Samenwerking Rijk en EU

Doel: coördineren van onze samenwerking met het Rijk en de EU op beïnvloeding, kennis, financiering en positionering.

- Coördineren van contacten en samenwerkingen met het Rijk en de EU gerelateerd aan de MRA-opgaven.
- Voeren van een gezamenlijke (internationale) lobbyagenda en daarbij coalities binnen de regio ontwikkelen waar kennisinstellingen en bedrijfsleven onderdeel van kunnen zijn.
- Zorgen voor de randvoorwaarden binnen de MRA zoals een juridische basis, expertise, capaciteit en procesafspraken, waarmee de kansen op het verkrijgen van extra fondsen van het Rijk en Europa voor MRA-opgaven wordt vergroot.

3. De MRA als netwerkorganisatie

Doel: de kracht van het MRA-netwerk vergroten en beter benutten en nadrukkelijk zorgen voor verbindingen tussen het MRA-netwerk en partners (andere overheden als het Rijk en de waterschappen, Amsterdam Economic Board en ook breder het bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, etc.)

- Verder ontwikkelen van de MRA als netwerkorganisatie door overzichtelijke communicatie over activiteiten, betrokken actoren en contactpersonen per onderwerp (who-is-who), netwerkactiviteiten als congressen en/of thematische bijeenkomsten.
- Vanuit de MRA-activiteiten netwerken opbouwen in en tussen de deelregio's.
- Gericht ontwikkelen van relaties met andere stedelijke regio's op basis van gedeelde opgaven en belangen.

4. KennisHuis MRA

Doel: inzicht bieden in relevante ontwikkelingen in de metropoolregio Amsterdam en ontsluiten binnen de MRA beschikbare kennis en expertise.

- Zorgen voor duiding van ontwikkelingen binnen de MRA, waarbij jaarlijks belangrijke ontwikkelingen en trends met het netwerk worden gedeeld, in samenwerking met regionale en nationale kennisinstellingen.
- Zorgen voor goede ontsluiting van de binnen de MRA beschikbare kennis en expertise, uitgevoerde onderzoeken en ontwikkelde handreikingen. Concreet gaat het om kennis en expertise op het gebied van circulaire economie, energietransitie, klimaatadaptatie, digitalisering, landschap en OV-knooppuntontwikkeling.

5. Verantwoording

Doel: degelijke verantwoording van de MRA-activiteiten en transparantie.

- Zorgen voor heldere en overzichtelijke verantwoording van de activiteiten van de MRA aan gemeenteraden en Staten.
- Zorgen dat de verantwoording tijdig plaatsvindt en dat informatie online goed vindbaar is.

Hoe we het effect meten

[nog nader te specificeren in de definitieve agenda]

- Enquête onder partners over de MRA over bekendheid en samenwerking MRA
- Deelname partners aan 'triple helix'-activiteiten
- Jaarlijkse *State of the region*-rapportage over de ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam in brede zin
- Monitoring binnen de uitvoeringslijnen
- Jaarplan inclusief begroting en verantwoording
- Tevredenheidsenquête raads- en Statenleden
- ...

Opdracht 1

Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA-economie

Versterk de internationale concurrentiepositie van de metropoolregio Amsterdam door werk te maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone economie in de MRA. Zorg voor economische versterking van de verschillende deelregio's buiten de kernstad Amsterdam, geef richting aan de transitie van de arbeidsmarkt en jaag innovatie aan op het gebied van circulaire economie en energietransitie.

Karakteristiek

De metropoolregio Amsterdam huisvest 300.000 bedrijven die goed zijn voor 1,5 miljoen banen. Het is één van de Europese economische topregio's. Internationaal blinkt de regio uit in een hoogwaardige diensteneconomie en aantrekkelijke stedelijke voorzieningen en de regio kenmerkt zich door een sterke specialisatie in creatieve industrie, financiële dienstverlening, tech, life sciences & health en hoogwaardige logistiek. De positie van Amsterdam als internationale datahub, Schiphol en de haven spelen hierbij een cruciale rol. De metropoolregio is internationaal de meest concurrerende regio van het land en kent al jaren een bovengemiddelde economische groei ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Daarmee is het een belangrijke economische motor van Nederland.

Wat is er aan de hand?

Conjunctuur en veerkracht: De metropoolregio Amsterdam is een belangrijke motor van de Nederlandse economie en tijdens de economische crisis is het ook de meest schokbestendige regio gebleken. Tegelijkertijd zijn er binnen de regio grote verschillen in de conjunctuurgevoeligheid en economische veerkracht. Sommige gebieden zijn gespecialiseerd in sectoren die conjunctuurgevoeliger zijn dan andere, denk aan industrie, bouw en de uitzendbranche. Terwijl de werkgelegenheid in die gebieden onder druk kwam, bleef Amsterdam blijvend goed presteren. Kijken we naar de toekomst dan vraagt de toekomstbestendigheid van diverse specialisaties binnen de regio om aandacht. Zo verandert de financiële sector snel door automatisering, heeft internet veel invloed op ontwikkelingen in de mediasector en zullen de transitie naar een circulaire economie en de energietransitie van grote betekenis zijn voor de huidige activiteiten in het Noordzeekanaalgebied.

Ruimte voor werken: De agglomeratievoordelen die de regio worden toegedicht, komen vooral tot uiting in Amsterdam. Daar concentreren zich de activiteiten die het meeste baat hebben bij de voordelen van nabijheid (kennisintensieve en consumptiegerichte sectoren). Bij het huidige gunstig economisch tij neemt de druk op de kernstad momenteel echter zodanig toe, dat de voordelen dreigen om te slaan in nadelen: ruimtegebrek voor wonen en werken en hoge vastgoedprijzen. Duur commercieel vastgoed, maar ook dat het voor sommige groepen te duur wordt om te wonen op een acceptabele afstand van hun werk, kan Amsterdam en regio minder aantrekkelijk maken. Om de druk op ruimte te verlichten kan gestreefd worden naar efficiënter ruimtegebruik en transformatie van extensief gebruikte gebieden. Ook kan de regio een rol spelen in het verlichten van de druk. De vraag is hoe deze dynamiek gebruikt kan worden om de andere gebieden in de MRA structureel economisch te versterken en de bereikbaarheid van werk te vergroten, dat we werk maken van een schaa sprong in de economie van de metropoolregio.

Circulaire economie, energietransitie en digitalisering: Met innovatie blijven bedrijven en regionale economieën concurrerend. Digitalisering, intelligente technologieën en de transitie naar een schone, circulaire economie spelen hierbij een hoofdrol. De metropoolregio Amsterdam heeft hier een grote opgave met de haven die gespecialiseerd is in overslag van fossiele grondstoffen en zware industrie en de grote afhankelijkheid van luchtvaart. Bovendien betekent de omschakeling naar een circulaire economie extra groei in de behoefte aan bedrijfsterreinen. Maar er zijn ook kansen. Met de schaal grootte van de MRA kunnen regionale grondstofstromen worden aangepakt en kunnen gemeenten door gezamenlijk in te kopen massa maken om de circulaire industrie aan te jagen. De regio biedt op diverse plekken, zoals met Flevokust Haven, ruimte voor de transitie naar een circulaire productie-economie. En de regio heeft met haar positie als een van de Europese digitale hubs een troef in handen. Digitalisering vraagt echter ook verdere groei van de digitale infrastructuur (datacenters en digitale netwerken als 5G en glasvezel) en dat betekent tevens een groeiende energiebehoefte. Het huidige elektriciteitsnet is daar niet op berekend, bovendien ligt er al een grote opgave

in het voorzien in duurzame energie voor de huidige behoefte. Daarnaast hebben de aanleg van 5G en datacenters ook een grote ruimtelijke impact.

Transitie van de arbeidsmarkt: Met digitalisering, technische innovatie en de transitieopgaven verandert de vraag naar arbeid. Er zijn andere vaardigheden (skills) nodig en in vakgebieden als de energiesector en IT groeit de behoefte aan arbeidskrachten. Digitalisering en flexibilisering zorgen er verder voor dat de arbeidsmarkt polariseert. Waar door automatisering banen in het middensegment verdwijnen, groeit de werkgelegenheid aan de bovenkant en onderkant van de arbeidsmarkt. Aan de bovenkant van de arbeidsmarkt zijn tekorten, waardoor de lonen stijgen. Aan de onderkant is juist een overschot, waarbij middelbaar opgeleiden laagopgeleiden verdringen. Door dit overschot en flexibilisering van de arbeidsmarkt (flexwerk) komen de lonen hier nog meer onder druk. Dit mechanisme heeft sociale gevolgen en het is de vraag wat baanpolarisatie betekent voor de sociaaleconomische ontwikkeling binnen de MRA. Het maakt in ieder geval dat blijvend inzetten op de ontwikkeling van kennis en competenties van de beroepsbevolking een belangrijk aandachtspunt is. Iets wat ook belangrijk is in het licht van de vergrijzing. Oudere werknemers hebben vaak meer moeite met zich aanpassen aan nieuwe werkwijzen of het ontwikkelen van nieuwe competenties, zoals die met nieuwe technologische toepassingen worden gevraagd. Vergrijzing leidt daarnaast tot krimp van de beroepsbevolking. Hoewel de MRA hier in mindere mate mee te maken heeft dan andere delen van het land, zal ook hier vergrijzing zorgen voor toenemende tekorten op de arbeidsmarkt. Waar nu al tekorten zijn in techniek, zorg en horeca zal vergrijzing die in de eerste twee sectoren alleen maar versterken.

Stagnatie onderkant arbeidsmarkt: De recordkrapte op de arbeidsmarkt remt de economische groei en is daarnaast ongunstig voor (publieke) sectoren als onderwijs en zorg. Tegelijkertijd is er sprake van een hardnekkige mismatch tussen beschikbaarheid en bereikbaarheid van werk. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt wringt het. De doelgroep woont vaak in de periferie met matige openbaar vervoerverbindingen en de kosten om naar het werk te komen zijn voor hen relatief hoog (vervoersarmoede). Banen die nu nog bestaan, zijn aan het verdwijnen of veranderen sterk en het werk dat er is, is veelal van tijdelijke aard of een perspectief op meer ontbreekt (onzekerheid). Hoogwaardig werk vestigt zich niet in gebieden waar wel ruimte is en waar ook een imago probleem is (veel lager opgeleide werknemers). Hoger opgeleiden vertrekken uit deze gebieden.

Internationalisering: De metropoolregio Amsterdam is internationaal de meest concurrerende regio van Nederland. Dat uit zich er ook in dat multinationals de regio steeds beter weten te vinden en dat het aantal buitenlandse werknemers in de regio de afgelopen jaren sterk is toegenomen. Met de werving van buitenlandse werknemers worden bovendien moeilijk te vullen vacatures gevuld. Internationalisering vraagt een toegankelijke woningmarkt en goede voorzieningen voor buitenlandse werknemers, zoals meertaligheid in het openbaar vervoer en internationaal onderwijs. Tegelijkertijd is het een uitdaging om nadelige effecten van internationalisering, zoals opdrijving van vastgoedprijzen, het hoofd te bieden. Met internationalisering neemt tot slot de afhankelijkheid van geopolitieke ontwikkelingen toe, net als die van nationaal beleid ten aanzien van immigratie en buitenlandse handel.

Onze ambitie

Waar zetten we op in? [Bespreekpunten bestuurlijke tafel]

- Met een gezamenlijke economische strategie zorgen we voor spreiding van economische dynamiek en economische versterking van de deelregio's buiten de kernstad Amsterdam. De strategie gaat specifiek in op de opgave van transformatie van werklocaties in de regio en is sturend voor:
  - lokaal beleid op het gebied van werkmilieus en de kantoren- en bedrijvenmarkt
  - activiteiten op het gebied van marketing en acquisitie
- We zetten in op gezamenlijke (internationale) marketing en acquisitie voor heel de MRA.
- We bepalen gezamenlijk de speerpunten voor het regionale onderwijs-arbeidsmarktbeleid met oog op de transitie van en de mismatch op de arbeidsmarkt en de transitieopgaven.
- We willen, met partners, werken aan een duidelijk en duurzaam toekomstperspectief voor Schiphol en de Haven/het Noordzeekanaalgebied.
- We zorgen voor een gezamenlijke visie op het toekomstperspectief van datahub AMS-IX en de

ontwikkeling van de data-infrastructuur in de regio, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de regionale energievoorziening.

- Met een gezamenlijk investeringsfonds jagen we innovatie ten behoeve van de transitieopgaven aan.
- We zetten stevig in op samenwerking met partners als het Rijk, bedrijfsleven en kennisinstellingen (via de Amsterdam Economic Board) ten bate van de regionale economische strategie en uitvoering.

Beoogd effect

- Versterking van het economisch profiel van de afzonderlijke deelregio's en de MRA als geheel.
- Groei werkgelegenheid in de afzonderlijke deelregio's.
- Verlichten druk op de kantoren- en bedrijvenmarkt in deelregio Amsterdam en tegengaan leegstand commercieel vastgoed in de deelregio's buiten Amsterdam.
- Transformatie van voor transformatie aangemerkte werklocaties.
- Tegengaan tekorten en mismatch op de arbeidsmarkt en mobiliseren onbenut arbeidspotentieel.
- Groei arbeidsaanbod ten behoeve van de transitieopgaven.
- Voorkomen van knelpunten in de energievoorziening en in de data-infrastructuur.
- Innovatieve praktijktoepassingen op het gebied van circulaire economie en energietransitie.
- Groei initiatieven die bijdragen aan circulaire economie en energietransitie.
- Goed functionerende triple-helix-samenwerking voor het werken aan de regionale economie.

Hoe gaan we dat doen? Uitvoeringslijnen

1. Regionale economische strategie

Doel: formuleren en monitoren een gezamenlijke koers voor de inzet van de MRA en afzonderlijke deelnemers op economische ontwikkeling in de regio (inclusief innovatiebeleid), algemene promotie in lijn met deze strategie

- Inhoud geven aan de regionale economische strategie voor de metropoolregio Amsterdam, in nauwe samenhang met de verstedelijkingsstrategie en de strategie voor de schaa sprong in het mobiliteitssysteem..
- (Inter)nationale promotie van de economische kracht van de regio en deelregio's.
- Monitoren van de regionale economische strategie voor de metropoolregio Amsterdam.

2. Werkmilieus

Doel: zorgen voor ontwikkeling van werkmilieus in de MRA in lijn met de regionale economische strategie, profilering en acquisitie in lijn met de regionale economische strategie en ten behoeve van transformatie van werklocaties begeleiden van bedrijfsverhuizingen binnen de regio

- Regie voeren op de ontwikkeling van werkmilieus op basis van de regionale economische strategie en de verstedelijkingsstrategie (opgave 2).
- Gezamenlijke profilering en marketing van de werkmilieus en gezamenlijke acquisitie in lijn met de regionale economische strategie.
- Bedrijvenloket voor centrale coördinatie van bedrijfsverhuizingen bij de transformatie van werklocaties.

3. Human Capital

Doel: zorgen voor regie op de regionale arbeidsmarkt (in samenwerking met de arbeidsmarktregio's) en op regionaal onderwijs-arbeidsmarktbeleid, uitvoering van relevante onderwijs-arbeidsmarktprogramma's en zorgen voor een aantrekkelijke regio voor internationaal talent met inzet op de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt en basisvoorzieningen als wonen en onderwijs.

- Opzetten en uitrollen van Human Capital Agenda's voor cruciale sectoren en met oog voor de bestaande mismatch op de arbeidsmarkt, voorbeeld is de Human Capital Agenda Energietransitie.
- Coördineren van en participeren in publiek-private-samenwerkingen gericht op de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt en 'leven lang ontwikkelen' in het licht van de transitie van de arbeidsmarkt, voorbeelden zijn House of Skills en TechConnect.
- Activiteiten die bijdragen aan de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt, de woningmarkt en onderwijs voor internationaal talent en hun families.

4. Innovatie circulaire economie, energietransitie en klimaatbestendigheid

Doel: aanjagen van initiatieven van marktpartijen die bijdragen aan de transitieopgaven als de omschakeling naar een circulaire economie, energietransitie en klimaatbestendigheid.

- Organiseren publiek-private financieringsmogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de versnelling van de regionale transitieopgaven, waarbij verbinding wordt gelegd met Invest-NL.
- Innovatie ten behoeve van de transitieopgaven aanjagen met pilots, prijsvragen, optreden als *launching customer* en het verbinden van het regionale bedrijfsleven aan (internationale) investeerders.
- Wegnemen belemmeringen in wet- en regelgeving bij initiatieven op het gebied van circulaire economie, energietransitie en klimaatbestendigheid.

5. Energie- en datainfrastructuur

Doel: zorgen voor zorgvuldige verdere ontwikkeling van de datainfrastructuur in de regio en inzetten op een toekomstbestendige energieinfrastructuur.

- Regionale afstemming over en inzet op een toekomstbestendige energieinfrastructuur. Om de energietransitie te kunnen doen slagen en de ambities van de MRA op andere terreinen te kunnen realiseren is een toekomstbestendige energieinfrastructuur een cruciale voorwaarde. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen regionale overheden, rijk, netbeheerders en om een brede integrale aanpak.
- Ontwikkeling en ontsluiting van kennis op het terrein van energietransitie, voorbeelden zijn het warmtekoudeprogramma en *smart energy systems*.
- Regionale afstemming bij de ontwikkeling van datacenters met een MRA-brede datacenter-strategie, met aandacht voor energievoorziening en optimale benutting van restwarmte.
- Regionale afstemming bij de uitrol van 5G in de regio.

Hoe we het effect meten

[nog nader te specificeren in de definitieve agenda]

- Economische Verkenningen MRA
- Monitor Plabeka (bedrijventerreinen en kantoren)
- Arbeidsmarktmonitor
- Monitor Circulaire Economie (Planbureau voor de Leefomgeving?)
- Monitor Energietransitie (Planbureau voor de Leefomgeving?)
- ...

Opdracht 2

Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken

Versterk het functioneren en de leefkwaliteit van de metropoolregio Amsterdam door te zorgen voor evenwichtige groei van de regio. Houd de woningbouwproductie op peil en maak werk van een gebalanceerde spreiding van wonen, werken, voorzieningen en toerisme, gefaciliteerd door een goed functionerend metropolitain mobiliteitssysteem en ingebed in een robuust landschappelijk raamwerk. Zorg ervoor dat de groei van de regio bijdraagt aan een ongedeelde metropool die mensen samenbrengt, waar ook mensen met een laag- of middeninkomen een woning kunnen betalen en waar alle inwoners profiteren van banen, onderwijs en (stads)cultuur. En zorg ervoor dat ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan energietransitie, klimaatadaptatie en de omschakeling naar een circulaire economie.

Karakteristiek

De metropoolregio Amsterdam onderscheidt zich internationaal met een fijnmazig stedelijk landschap, met onderscheidende kernen met elk hun eigen culturele identiteit op korte afstand van elkaar. Binnen de metropoolregio vind je dorpse, suburbane en hoogstedelijke omgevingen, historische binnensteden en moderne stedelijkheid. Dit alles ingebed in een gevarieerd landschap; duinen, eeuwenoude veenweidegebieden, landschap getekend door het industriële verleden en heden, heide en bos, moderne polders, wilde natuur, het IJ en de plassen en binnenmeren. De metropoolregio Amsterdam biedt een menselijke maat, een rijk palet aan woonmilieus, een aantrekkelijk stedelijk voorzieningenaanbod met veel culturele voorzieningen en volop recreatiemogelijkheden. Ook is er een redelijk gelijke verdeling van welvaart waarbij er binnen de regio wel verschillen zijn tussen gebieden, maar geen harde scheidslijnen.

Wat is er aan de hand?

Urgente woonopgave: De metropoolregio Amsterdam kampt met een fors woningtekort en de komende decennia wordt een sterke verdere groei van de bevolking verwacht. Bovendien staat de betaalbaarheid van de woningen in veel delen van de regio ernstig onder druk. Om te voorkomen dat het tekort oploopt in plaats van kleiner wordt, zal de bouwproductie komende jaren hoog gehouden moeten worden. Met het Rijk hebben we als regio afgesproken tot 2025 gemiddeld 15.000 woningen per jaar te bouwen. Een forse opgave die grotendeels via complexe binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen ingevuld moet worden. Bovendien moet de bouw van nieuwe woningen ook bijdragen aan een toekomstbestendige en betaalbare woningvoorraad. De grootste uitdaging bij die twee opgaven zit echter bij de bestaande voorraad. Oplossen van de woonopgave vraagt daarom dat we gezamenlijk keihard werken aan het oplossen van knelpunten en het verbeteren van het functioneren van de woningmarkt als geheel.

Druk op de ruimte: De (internationale) aantrekkingskracht van de metropoolregio zorgt voor groei van inwoners en werkgelegenheid en daarmee de ruimtebehoefte voor werken, wonen en verblijven. Volgens de laatste prognoses groeit de woningbehoefte tot 2040 met 225.000 woningen, bovenop de huidige tekorten.² De ruimtevrage is daarbij ongelijkmatig verdeeld over de regio. De druk is het hoogst in Amsterdam, maar spreidt zich geleidelijk over de regio uit en gaat gepaard met hoge vastgoedprijzen, verdringing op de woningmarkt, drukte, verkeersopstoppingen en mindere leefkwaliteit. De toenemende verdichting stuit op steeds meer weerstand bij de bestaande bevolking. Binnen de ruimtevrage lijken wonen en werken bovendien concurrenten van elkaar te worden. Waar er veel soorten werk goed gemengd kan worden met wonen, is er ook bedrijvigheid die omwille van een veilige en gezonde leefomgeving niet met wonen gecombineerd kan worden. Veel woningzoekenden geven ook de voorkeur aan rustig wonen. Tot slot betekent de groei ook toenemende mobiliteitsbehoefte binnen de regio en op de verbindingen naar buiten. De vraag is zodoende wat voor de groei een verstandige strategie is.

'Overtoerisme': De huidige kwaliteiten van de leefomgeving als ons landschap, culturele identiteit, voorzieningen, het cultuuraanbod en de horizontaal georganiseerde samenleving, zorgen voor

---

² Prognose Provincie Noord-Holland, september 2019.

aantrekkingskracht, niet alleen op nieuwe inwoners, maar ook op bezoekers uit binnen- en buitenland. Het succes zorgt er op steeds meer plekken – ook buiten Amsterdam en de Zaanse Schans – voor dat genoemde kwaliteiten onder druk komen. Dan leidt toerisme tot overlast en verschraving van het voorzieningenaanbod en verstoort vakantieverhuur de woningmarkt en sociale samenhang in buurten. Er is dan sprake van 'overtourisme'. Tegelijkertijd zijn er kansen om toerisme en recreatie in de regio meer te spreiden, maar zijn de mogelijkheden van de overheid om publieke voorzieningen als landschap en culturele voorzieningen te bekostigen en in stand te houden afgenomen.

Ruimtelijke ontwikkelingen beïnvloeden kansengelijkheid: Ruimtelijke en sociaalmaatschappelijke thema's raken elkaar als het gaat om wonen, werk, voorzieningen en mobiliteit. Ontwikkelingen op deze thema's kunnen negatieve invloed hebben op kansengelijkheid. Bij wonen gaat het over de toegankelijkheid van de woningmarkt voor lage en middeninkomens, die op steeds meer plekken in de metropoolregio onder druk staat. Een opgave is zorgen voor een goede mix van mensen in de regio en binnen deelregio's en het voorkomen van uitsortering van inkomensgroepen en concentraties van mensen met een sociaaleconomische achterstand in gebieden binnen de regio. Bij werk en voorzieningen gaat het om bereikbaarheid en nabijheid. Regionale uitsortering van economische functies met concentratie van werkgelegenheid en stedelijke voorzieningen (onderwijs, zorg, cultuur) op bepaalde plekken in de regio, heeft negatieve impact op de bereikbaarheid. En als mensen verder moeten reizen voor werk en voorzieningen nemen de reiskosten toe en het welzijn af, hetgeen voor sommige groepen in de samenleving problematisch is. Bij mobiliteit speelt tot slot de beschikbaarheid van mobiliteit een rol. De bereikbaarheid van werk en voorzieningen kan ook beperkt zijn door beperkt aanbod van openbaar vervoer.

Grote verduurzamingsopgave leefomgeving: Klimaatverandering maakt dat een andere omgang met onze leefomgeving noodzakelijk is. De opgaven zijn daarbij minder energiegebruik en effectiever materiaalgebruik in de gebouwde omgeving, het inpassen van duurzame energieopwekking, het accommoderen en lokale kringlopen van circulaire productie en consumptie, het verduurzamen van ons mobiliteitssysteem, het versterken van de biodiversiteit en aanpassing van de leefomgeving aan veranderende en meer extreme weersomstandigheden en overstromingsrisico's. De landelijke ambitie is een klimaatneutraal, klimaatadaptief Nederland met een volledig circulaire economie in 2050. Dat vraagt dat er binnen de metropoolregio op dit vlak grote stappen worden gezet.

Onze ambitie

Waar zetten we op in? [Bespreekpunten bestuurlijke tafel]

- Met een regionale verstedelijkingsstrategie werken we aan een aantrekkelijke, toekomstbestendige, ongedeelde en economisch sterke metropoolregio en zorgen we voor samenhang tussen ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit (schaalsprong mobiliteitssysteem), landschap en de transitieopgaven.
- We maken en monitoren afspraken voor voldoende en toekomstbestendig woningaanbod (in nieuwbouw en bestaande voorraad) aansluitend op de woningbehoefte – in het bijzonder betaalbaar woningaanbod voor lage en middeninkomens met een evenwichtige spreiding over de regio – en met het oog op de veranderende woningvraag (zoals vergrijzing en internationale instroom).
- We maken en monitoren afspraken om de woningbouwproductie op peil te houden, met productieafspraken per regio.
- We stellen gezamenlijke normen of minimale eisen bij nieuwbouw en gebiedsontwikkeling op het gebied van circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie om te zorgen voor een gelijk speelveld voor marktpartijen.
- We zetten in op het toegankelijk maken en versterken van de culturele en recreatieve rijkdom van de regio voor alle inwoners van de regio.
- We werken aan spreiding van toerisme om bij te dragen aan een betere balans tussen bewoners, bedrijven en bezoekers.
- We zetten stevig in op samenwerking met partners als het Rijk en partijen in de woningmarkt ten bate van de verstedelijkingsstrategie en de woonopgave, onder meer met uitvoering van de Woondeal.

Beoogd effect

- Samenhangende en aan elkaar gekoppelde ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, landschap, energie en klimaatadaptatie.
- Voldoende woningbouwproductie in de metropoolregio Amsterdam en de afzonderlijke deelregio's (totaal 15.000 woningen per jaar tot 2025) en voldoende plancapaciteit voor de lange termijn.
- Woningaanbod dat zoveel mogelijk aansluit op de woningbehoefte (prijs/type woning/woonmilieu) met een woningmarkt die ook toegankelijk is voor mensen met een laag of middeninkomen.
- Tegengaan uitsortering op de woningmarkt, een goede mix van mensen (en woningmarktsegmenten) over de regio.
- Tegengaan uitsortering van economische functies, een goede spreiding en bereikbaarheid van werk en voorzieningen.
- Verbeteren '30-minuten-bereikbaarheid' voor inwoners van de metropoolregio Amsterdam (bereikbaarheid van banen, onderwijs, voorzieningen).
- Verduurzaming van de gebouwde omgeving:
  - klimaatneutrale en klimaatbestendige nieuwbouw en gebiedsontwikkeling
  - nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan verduurzaming van de bestaande gebouwde omgeving
- Meer inwoners van de MRA profiteren van de culturele instellingen in de MRA.
- Spreiding van toerisme over de regio.

Hoe gaan we dat doen? Uitvoeringslijnen

1. Verstedelijkingsstrategie

Doel: een gezamenlijke koers voor de ruimtelijke ontwikkeling van de metropoolregio Amsterdam die bijdraagt aan een aantrekkelijke, toekomstbestendige, ongedeelde en economisch sterke metropoolregio en zorgt voor samenhang tussen ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, landschap en de transitieopgaven.

- Inhoud geven aan de verstedelijkingsstrategie voor de metropoolregio Amsterdam, in nauwe samenhang met de strategie voor de schaalessprong in het mobiliteitssysteem en de regionale economische strategie.
- Monitoren van de verstedelijkingsstrategie voor de metropoolregio Amsterdam.

2. Wonen

Doel: zorgen voor bindende afspraken voor voldoende en toekomstbestendig woningaanbod aansluitend op de woningbehoefte, in het bijzonder betaalbaar woningaanbod voor lage en middeninkomens met een evenwichtige spreiding over de regio.

- Zorgen voor concrete afspraken over spreiding van woningaantallen, -typen en -segmenten waarbij zowel nieuwbouw als de bestaande woningvoorraad in ogenschouw genomen wordt. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar de Sleutelgebieden, grote gebiedsontwikkeling die bijdragen aan de kracht van de regio en de identiteit van de kernen daarbinnen.
- Regie voeren op en stimuleren en faciliteren van de woningbouwproductie, met oog voor tempo en kwaliteit, en zorgen voor productieafspraken per deelregio, in samenwerking met marktpartijen en corporaties.
- In minimaal 3 wijken in de MRA zorgen voor een integrale aanpak van sociaal-fysieke wijkvernieuwing, waarbij een verbinding wordt gelegd met de verduurzamingsopgave en de leefbaarheid en het woonklimaat voor de bewoners in de wijken.
- Monitoren van de woningmarkt en zorgen voor uitwisseling van kennis over de woningmarkt.

3. Transitieopgaven leefomgeving

Doel: aanjagen van de verduurzaming van de gebouwde omgeving.

- Agenderen opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie in de MRA en zorgen voor integraliteit op deze thema's in de activiteiten van de MRA-samenwerking.
- Toekomstbestendige nieuwbouw en gebiedsontwikkeling aanjagen met pilots, prijsvragen en het

toepassen van gezamenlijke normen en minimale eisen.

- Kennis bijeenbrengen en ontsluiten over de impact en aanpak van transitieopgaven in de leefomgeving.

4. Cultuur

Doel: bevorderen van de cultuurparticipatie in de gehele MRA en het faciliteren van toekomstbestendige cultuur- en erfgoedsectoren in de gehele MRA.

- Uitvoeren van *Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed 2019-2024*

5. Recreatie & Toerisme

Doel: faciliteren van de groei van het aantal bezoekers aan de metropool Amsterdam op een dusdanige wijze dat er balans bestaat tussen bewoners, bedrijven en bezoekers.

- Uitvoeren van de *Strategische Agenda Toerisme in de MRA 2025*.

Hoe we het effect meten

[nog nader te specificeren in de definitieve agenda]

- MRA Monitor Brede Welvaart
- Woningmarktonderzoek (o.a. Wonen in de Metropoolregio Amsterdam, WiMRA)
- Monitor Plancapaciteit en woningbouwproductie
- Monitor Energietransitie (Planbureau voor de Leefomgeving?)
- Monitor Cultuur
- Monitor Toerisme
- Digitaal nachtregister
- MRA Hotelmonitor
- ...

Opdracht 3

Versterken van het metropolitaan mobiliteitssysteem

Zorg – in nauwe samenhang met de andere bestuurlijke opdrachten – voor een regionaal mobiliteitssysteem, waarmee de bereikbaarheid voor inwoners en bezoekers van de regio verbeterd wordt, de groei en verdere integratie van de metropoolregio mogelijk wordt gemaakt en een omschakeling naar duurzame mobiliteit gestimuleerd wordt. Zet daarbij in op een schielsprong van het mobiliteitssysteem: efficiënter gebruik van het huidige systeem, uitbreiding van het mobiliteitsnetwerk en het verbinden van modaliteiten om het overstappen tussen modaliteiten te optimaliseren en zo de hele regio bereikbaar te houden.

Karakteristiek

De metropoolregio Amsterdam functioneert als één grote stad met 2,5 miljoen inwoners. Binnen de regio is er namelijk sprake van een grote mate van functionele integratie; mensen wonen in de ene gemeente en werken in een andere, voorzieningen op het gebied van onderwijs, cultuur en zorg hebben regionaal betekenis en er zijn vele handelsrelaties tussen bedrijven binnen de regio. Dit zorgt ook voor veel verkeersbewegingen – waarvan tachtig procent binnen de grenzen van de metropoolregio – die gefaciliteerd worden door een zeer fijnmazig openbaar vervoer en wegennetwerk. De spits in de regio kenmerkt zich door grote drukte, waarbij de grenzen van de wegen en het openbaar vervoer bijna zijn bereikt. Belangrijk voor de regio is daarnaast haar mainportfunctie in lucht- en scheepvaart. Schiphol en de haven voorzien de regio van haar internationale verbindingen voor personen- en goederenvervoer. Iets wat momenteel nog in mindere mate geldt voor het spoor.

Wat is er aan de hand?

Groeiende woon-werkpendel: De werkgelegenheidsfunctie van Amsterdam (en in mindere mate ook Schiphol) is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Het aantal banen groeide er harder dan de bevolking en daarmee is sprake van toenemende woon-werkpendel. Naast dat er meer woon-werkpendel is, worden de afstanden waarover wordt gereisd ook groter. Deels heeft dit te maken met het waterbedeefteffect in de woningmarkt. Door stijgende woningprijzen in Amsterdam en directe omgeving gaan mensen wonen waar huizen meer betaalbaar zijn en dat is op steeds grotere afstand van Amsterdam. Voor de regio wordt de komende jaren nog een zeer sterke groei van inwoners en werkgelegenheid verwacht en lijkt de geschetste trend zich door te zetten. Met de groeiende woon-werkpendel neemt de druk op het mobiliteitssysteem toe met meer files, drukke treinen en stations en dreigende verkeersinfarcten als gevolg. Tegelijk kunnen we niet meer automatisch terugvallen op oplossingen uit het verleden. Gecombineerd vraagt dit om een schielsprong van het regionale mobiliteitssysteem.

Verduurzamingsopgave mobiliteit: Mobiliteit is verantwoordelijk voor bijna een kwart van de totale CO₂-uitstoot in Nederland. Als onderdeel van het Klimaatakkoord zijn dan ook afspraken gemaakt om met een integrale benadering te werken aan een mobiliteitssysteem, waarbij alle modaliteiten en de infrastructuur optimaal worden ontwikkeld en benut én uiteindelijk alle modaliteiten schoon zijn. De afspraken krijgen een regionale uitwerking in Regionale programma's duurzame mobiliteit.

Twee mobiliteitssystemen: Vanuit duurzaamheids- en leefbaarheidsoverwegingen hanteren steden steeds vaker een autoluwe agenda voor delen van de stad waarbij het primaat ligt bij lopen, fietsen en openbaar vervoer en de autogebruik ontmoedigd wordt. Binnen de metropoolregio zijn Amsterdam en Haarlem hier koploper in. In diverse andere steden en zeker in het buitengebied van de regio is de auto voorlopig nog het dominante vervoermiddel. Zodoende groeien de verschillen in mobiliteit binnen de regio en is er steeds meer sprake van twee verschillende mobiliteitssystemen. Daarmee neemt de vraag naar knooppunten met overstapmogelijkheden (OV-knooppunten) toe.

Innovaties in mobiliteit: De wereld van voertuigtechnologie en verkeersmanagement kent een hoge innovatiedynamiek en innovatieve toepassingen gaan een steeds grotere rol spelen. Het aandeel elektrische fietsen en auto's groeit en dat gaat gepaard met een uitbreidingsvraag voor elektrische laadinfrastructuur.

Digitalisering maakt het *realtime* verbinden van vraag aan aanbod van mobiliteit mogelijk (*Mobility as a Service*) en biedt mogelijkheden voor het stroomlijnen van verkeer over bestaande infrastructuur. Deze ontwikkelingen vragen verdere ontwikkeling van de datainfrastructuur. Daarnaast groeit het aantal deelconcepten in mobiliteit en zijn er steeds meer nieuwe hybride voertuigconcepten, waarmee de klassieke verdeling tussen vervoersmodaliteiten van ov, auto, fiets en lopen vervaagt. En dan zijn er nog toekomstbeelden met volledig autonoom rijdende voertuigen en stedelijke luchtmobiliteit. Aan de ene kant leveren de innovaties kansen op om bij te dragen aan het oplossen van mobiliteitsvraagstukken, aan de andere kant kunnen zij ook leiden tot ongewenste ontwikkelingen. Voor overheden ligt er een uitdaging adequaat op deze innovatiedynamiek in te spelen.

Goederenvervoer: In het goederenvervoer zijn twee schaalniveaus te onderscheiden, stadslogistiek en mainportlogistiek. De eerste speelt zich binnen regio's af waarbij bouwlogistiek en horeca zorgen voor het grootste deel van de vervoersbewegingen, naast particuliere bezorging en verplaatsing van onderhoudsmonteurs e.a. Toename van online aankopen en groei van de horecasector zorgen voor groei in de stadslogistiek en vraagstukken op het gebied van drukte, luchtkwaliteit en verkeersveiligheid. De mainportlogistiek speelt op (inter)nationaal schaalniveau met de haven, Schiphol, Greenport Aalsmeer, de Flevokust Haven en Lelystad Airport als belangrijke hubs. Een grote rol speelt hier de ontwikkeling van centrale Europese transportcorridors, met bundeling van transport langs enkele hoofdroutes waarbij digitalisering optimale transportplanning mogelijk maakt. Langs deze routes groeit de vraag naar ruimte voor grootschalige distributiecentra.

Bekostiging van investeringen in mobiliteit: De opgave om het mobiliteitssysteem mee te laten groeien met de groei van de bevolking en economie vraagt omvangrijke investeringen. Tegelijkertijd is er een beperkt zicht op bekostiging en financiering. De beschikbare middelen uit het infrastructuurfonds zijn al voor langere periode belegd en de opbrengsten uit aardgas – belangrijkste voedingsbron van het fonds – zullen na 2020 opdrogen. De noodzaak om te komen tot alternatieve en innovatieve vormen van bekostiging en financiering is daarmee groot.

Onze ambitie

Waar zetten we op in? [Bespreekpunten bestuurlijke tafel]

- We maken en monitoren lange termijn afspraken voor de benodigde schaa sprong in het mobiliteitssysteem van de metropoolregio Amsterdam. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar:
  - de samenhang met ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken
  - de bereikbaarheid van economische toplocaties
  - duurzame vormen van mobiliteit
  - de verbinding van OV- en autogeoriënteerde mobiliteitssystemen
  - de beschikbaarheid en betaalbaarheid van mobiliteit voor alle inwoners van de metropoolregio Amsterdam
- We maken en monitoren lange termijn afspraken over de benodigde investeringen in mobiliteit.
- We jagen innovaties op het gebied van slimme en duurzame mobiliteit aan, die bijdragen aan goed bereikbare en aantrekkelijke steden, adequate ontsluiting van stedelijk en landelijk gebied, verkeersveiligheid en een duurzame en schone leefomgeving en waarbij de gebruiker centraal staat.
- We maken in lijn met de afspraken van het Klimaatakkoord werk van het Regionaal programma duurzame mobiliteit.

Beoogd effect

- Ontwikkelingen in het mobiliteitssysteem in samenhang met ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken.
- Verbeteren '30-minuten-bereikbaarheid' voor inwoners van de metropoolregio Amsterdam (bereikbaarheid van banen, onderwijs, voorzieningen).
- Groei van het aandeel van duurzame vormen van mobiliteit (openbaar vervoer en fiets).
- Verminderde uitstoot CO₂, stikstof en fijnstof door voertuigen.

Hoe gaan we dat doen? Uitvoeringslijnen

1. Schaalsprong mobiliteitssysteem

Doel: Een gezamenlijke strategie voor de schaalsprong in het mobiliteitssysteem en de uitvoering daarvan met bijzondere aandacht voor de samenhang met ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken, de bereikbaarheid van economische toplocaties, duurzame vormen van mobiliteit, de verbinding van OV- en autogeoriënteerde mobiliteitssystemen en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van mobiliteit voor alle inwoners van de metropoolregio Amsterdam

- Inhoud en uitvoering geven aan de afspraken voor de schaalsprong van het mobiliteitssysteem van de metropoolregio Amsterdam, in nauwe samenhang met de verstedelijkingsstrategie en de regionale economische strategie.
- Ontwikkelen van alternatieve en innovatieve bekostigingsopties voor de benodigde investeringen in het mobiliteitssysteem.
- Monitoren en coördineren van de uitvoering van mobiliteitsprojecten in de regio.
- Monitoren van het functioneren van het regionaal mobiliteitssysteem.

2. Fiets

Doel: Realiseren van een samenhangend en hoogwaardig regionaal fietsroutenetwerk, waarop fietsers vlot tussen de stedelijke kernen en vanuit het stedelijke gebied de natuur in kunnen fietsen. Ontwikkelen van fietsvoorzieningen bij OV-knooppunten, waarmee voor- en natransport per fiets en gebruik van regionaal openbaar vervoer aantrekkelijker wordt.

- Uitvoeren van het plan *Metropolitane Fietsroutes* en de concrete projecten daarin.
- Opstellen en uitvoeren van een plan voor de ontwikkeling van fietsvoorzieningen bij OV-knooppunten.

3. Duurzame en innovatieve mobiliteit

Doel: Invulling en uitvoering geven aan het Regionaal programma duurzame mobiliteit. Stimuleren van kansrijke smart mobility-toepassingen binnen de metropoolregio Amsterdam en inzet op gedragsverandering door mensen te verleiden hun reisgedrag aan te passen om piekbelasting van het mobiliteitsnet tegen te gaan en keuzes voor duurzame mobiliteitsopties te stimuleren.

- Opstellen en uitvoering geven aan het Regionaal programma duurzame mobiliteit als uitwerking van de afspraken van het Klimaatakkoord op het gebied van mobiliteit.
- Duurzame en innovatieve mobiliteit aanjagen met pilots, prijsvragen en optreden als *launching customer*.
- Kennis bijeenbrengen en ontsluiten over impactvolle mobiliteitsinnovaties en over de mogelijkheden om duurzame mobiliteit in gebiedsontwikkeling te stimuleren.

Hoe we het effect meten

[nog nader te specificeren in de definitieve agenda]

- Verkeersmodel metropoolregio Amsterdam (VENOM)
- OV-Bereikbaarheidsmonitor (volgens PTAL, public transport accessibility levels)
- Monitor OV-knooppunten
- Belevingsonderzoek OV-knooppunten
- Monitor Energietransitie (Planbureau voor de Leefomgeving?)
- ...

Overzicht opdrachten en actielijnen en samenhang lopende programma's

	Link met bestaande programma's/activiteiten	Huidige begroting
Opdracht 0: De samenwerking verder versterken (€3.734.000)		
1. Samenbindende visie op de regio en samenwerking	-	-
2. Samenwerking Rijk en EU	MRA Rijkstafel	€75.000
3. De MRA als netwerkorganisatie	MRA Bureau/Amsterdam Economic Board	€160.000 (congressen) €1.400.000 (MRA-bijdrage Amsterdam Economic Board, actie 2.9) €140.000 (overige tbv triple-helix samenwerking actie 2.9) €80.000 (communicatie & representatie) €210.000 (kosten huisvesting, vergader en bureau- en reiskosten)
4. KennisHuis MRA	MRA Bureau Uit de programma's Landschap, OV-Knooppunten, Klimaatadaptatie, Energietransitie, Circulaire Economie, Smart Mobility (en eigenlijk alle andere programma's)	€150.000 (Actie 7.2 Monitoren) €60.000 (onderzoeksbudget) €500.000 (programma- en projectmanagers) €166.000 (trainee pool)
5. Verantwoording	MRA Bureau	€793.000 (vast personeel MRA Bureau)
Opdracht 1: Werk maken van een veerkrachtige, inclusieve en schone MRA-economie (€2.460.000)		
1. Regionale economische strategie	Plabeka Amsterdam in Business	€200.000 (Vastgoed marketing/Amsterdam in Business?)
2. Werklocaties	Plabeka, Projectbureau Herbestemming	€230.000
3. Human capital	House of Skills Open Amsterdam (IN Amsterdam, Expat Center) Diverse PPS'en onderwijs-arbeidsmarkt (RIF's)	€400.000 (House of Skills) €350.000 (Open Amsterdam)
4. Innovatie circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie	Circulaire economie Energietransitie Klimaatadaptatie Startup in Residence Invest-MRA	€300.000 (Circulaire economie, businesscases) €750.000 (prijsvragen via Amsterdam Economic Board, actie 2.9) €50.000 (Energietransitie pilots)
5. Energie- en datainfrastructuur	Datacenters Taskforce 5G Energietransitie MRA Elektrisch	€180.000 (Energietransitie, min pilots)
Opdracht 2: Bouwen voor de woningbehoefte en met groei de leefkwaliteit van het geheel versterken (€1.615.380)		
1. Verstedelijkingsstrategie	Verstedelijkingsstrategie	€50.000
2. Wonen	Bouwen & Wonen (oude acties 1.1 & 1.11)	€490.000
3. Transitieopgaven leefomgeving	Energietransitie Klimaatadaptatie Circulaire economie	€170.000 (Klimaatadaptatie)
4. Cultuur	Cultuur	€75.000
5. Recreatie & Toerisme	Toerisme	€450.000 (Toerisme) €150.380 (Hotelstrategie)
-	Landschap (geïntegreerd met verstedelijkingsstrategie, cultuur, toerisme, kennishuisMRA)	€230.000
Opdracht 3: Versterken van het metropolaan mobiliteitssysteem		
1. Schaa sprong Mobiliteitssysteem	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB) OV Toekomstbeeld MRA Spoorcoördinatie MIRT-afspraken	Via de Vervoerregio
2. Fiets	Metropolaan Fietsnetwerk Stedelijke bereikbaarheid (SBAB)	Via de Vervoerregio
3. Duurzame en innovatieve mobiliteit	Smart Mobility Slim & Duurzaam (SBAB)	Via de Vervoerregio
-	Samenwerkingsagenda Logistiek in de MRA (voorgesteld als samenwerking vanuit het MRA-netwerk, maar geen MRA-activiteit) OV Knooppunten (geïntegreerd met verstedelijkingsstrategie, recreatie & toerisme (buitenpoorten) en fiets)	Via de Vervoerregio Provincie Noord-Holland
Overige (urgente projecten, algemene reserve, vergaderkosten platform ruimte) huidige begroting		€ 374.620 €119.612 €10.000

3. UITVOERING & ORGANISATIE

PM

De MRA-samenwerking is vastgelegd in het 'Convenant Versterking Samenwerking Metropoolregio Amsterdam' (2017). Dit convenant zet uiteen hoe de MRA georganiseerd is en bepaalt daarmee in grote mate hoe uitvoering gegeven wordt aan de activiteiten van de MRA. Recent is dit convenant door een commissie geëvalueerd. Op dit moment ligt er een rapportage van deze evaluatie, maar is nog geen bestuurlijk besluit genomen over op welke manier vervolg gegeven gaat worden aan de aanbevelingen.

Goed gebruik binnen de MRA is dat de inhoud van de samenwerking de vorm van de samenwerking bepaalt. Het convenant is in 2017 opgesteld nadat de agenda was opgeleverd. Met deze 'voorlopig-concept'-Agenda kan dan ook concreter nagedacht worden over de opvolging van de adviezen van de evaluatiecommissie. Tegelijkertijd is bij het opstellen van het 'voorlopig-concept' al met een schuin oog naar de bevindingen en adviezen van de commissie gekeken. Deze adviezen waren:

- Maak een inspirerende en koersbepalende regionale visie. (1e uitvoeringslijn van opdracht o)
- Formuleer vier uitvoeringsprogramma's met daarin vergaande resultaatsafspraken. De evaluatiecommissie stelt daarvoor de volgende onderwerpen voor: energietransitie (verweven in de andere opdrachten, immers via de provincies worden Regionale Energiestrategieën opgesteld), duurzame woningbouw (opdracht 2), vitale economie (opdracht 1) en vervoerregio (opdracht 3).
- Laat Amsterdam nadrukkelijker de leiding nemen binnen de MRA-samenwerking.
- De Vervoerregio zou naar de mening van de evaluatiecommissie op de schaal van de MRA gebracht moeten worden.
- De deelregio's zouden hun positie binnen de MRA-samenwerking moeten versterken.
- Voor de deelregio's wordt o.a. aanbevolen zich vooral af te vragen wat zij als deelregio kunnen bijdragen aan het succes van de MRA(-samenwerking) en wordt aanbevolen dat de centrumgemeente coördineert tussen MRA en overige gemeenten binnen de deelregio.
- De evaluatiecommissie doet diverse aanbevelingen over de rol en taken van de Regiegroep, de Agendacommissie, de bestuurlijke platforms en de portefeuillehoudersoverleggen. Voor de platforms zijn daarbij van belang:
  - De agendacommissie is opdrachtgever voor de regionale visie, de uitvoeringsprogramma's en de bestuurlijke platforms. (de agendacommissie kan verantwoordelijk zijn voor opdracht o) De samenstelling van de agendacommissie wijzigt: de voorzitter is "onafhankelijk", de leden zijn de voorzitters van de platforms, de voorzitters van de uitvoeringsprogramma's (dit past niet bij de voorgestelde wijze van werken met bestuurlijke opdrachten), de voorzitter van de vervoerregio en leden van de Amsterdam Economic Board.
  - De platforms blijven bestaan en hebben als functie ontmoeting, uitvoering, afstemming, signalering en "incubator". Tevens sturen de platforms al die onderwerpen aan die niet behoren tot de uitvoeringsprogramma's. (de huidige platforms zouden elk een bestuurlijke opdracht voor hun rekening kunnen nemen)
  - De portefeuillehoudersoverleggen worden – als onderdeel van de MRA governance – opgeheven. (om de leidende principes 'toekomstbestendig' en 'ongedeeld' te borgen kan overwogen worden een bestuurlijke reflectiegroep te organiseren)
- Noot: het bovenstaande is een greep uit de belangrijkste aanbevelingen, het is niet volledig.

Ideeën voor mogelijke organisatie van de uitvoering van de agenda

Vasthouden aan deelregio's en vertegenwoordiging van de deelregio's in de besluitvormende organen.

Elke bestuurlijke opdracht zou een eigen 'bestuurlijke tafel' kunnen hebben. Deze tafel is dan verantwoordelijk voor het realiseren van de ambities en het beoogde effect van de opdracht. Op de tafel worden de bestuurlijke punten die voortkomen uit de uitvoeringslijnen besproken (dus alleen de zaken die echt een bestuurlijk gesprek vragen). In de uitvoering is het aan te bevelen dat elke uitvoeringslijn 2 bestuurlijke trekkers heeft. Zij zijn verantwoordelijk voor de voortgang en voor het inbrengen van bespreekpunten vanuit de uitvoeringslijn op de bestuurlijke tafel. Meer bestuurlijke trekkers per uitvoeringslijn is niet aan te bevelen, aangezien dit het inhoudelijke bestuurlijke gesprek versnippert (hetzelfde gesprek wordt dan in meerdere groepen van bestuurders gevoerd).

Elke uitvoeringslijn kent een ambtelijk team dat verantwoordelijk is voor de uitvoering. De bestuurlijke trekkers maken in ieder geval ambtelijke capaciteit vrij voor dit team. De ambtelijke project/programmaleider van de uitvoeringslijn wordt bekostigd vanuit de MRA-samenwerking (dit garandeert de tijdsinzet; daadwerkelijk leveren van toegezegde ambtelijke capaciteit is een aandachtspunt, lokale zaken krijgen in de praktijk vaak voorrang op MRA-werkzaamheden). Het ambtelijk team is verantwoordelijk voor de verbinding met de diverse MRA-partners (overheid en niet-overheid!; bijvoorbeeld via een werkgroep en in ieder geval door informatie aan te leveren voor de algemene MRA-nieuwsbrieven) en waarborgt ambtelijke betrokkenheid vanuit alle deelregio's.

Voor Rijk-regio-trajecten kan binnen de uitvoeringslijnen ambtelijk samengewerkt worden. Vertegenwoordigers van het Rijk zouden bij relevante agendapunten kunnen aanschuiven bij de bestuurlijke tafels. Waar een traject dit noodzakelijk maakt, kunnen extra bijeenkomsten van een bestuurlijke tafel worden georganiseerd.

Elke bestuurlijke tafel heeft een eigen secretaris en bestuurlijk overleg wordt met een ambtelijk overleg voorbereid. Het is daarbij aan te bevelen de agenda's van de bestuurlijke tafels op te laten stellen door een integrale ambtelijke agendacommissie en het ambtelijk vooroverleg van een bestuurlijk overleg te beperken tot 1 ronde. Brede ambtelijke aanhaking bij de activiteiten van de MRA-samenwerking kan georganiseerd worden met brede (netwerk)bijeenkomsten van strategen.

Met de concept-Agenda wordt ingezet op steviger samenwerking met MRA-partners als het bedrijfsleven en kennisinstellingen. Een aantal uitvoeringslijnen (of onderdelen daarvan) kan goed opgepakt worden door de Amsterdam Economic Board, gezien hun missie om te werken aan een slimme, groene en gezonde metropool van de toekomst. Gedacht kan worden aan de inzet op innovatie op circulaire economie en energietransitie of slimme mobiliteit. Dubbel werk moet voorkomen worden.

Om de leidende principes 'toekomstbestendig' en 'ongedeeld' te borgen kan overwogen worden een bestuurlijke reflectiegroep te organiseren. Deze komt enkele keren per jaar bijeen en volgt de inzet van de uitvoeringslijnen op de leidende principes en geeft advies aan de bestuurlijke tafels.

4. MONITORING & VERANTWOORDING

PM

Het 'Convenant Versterking Samenwerking Metropoolregio Amsterdam' (2017) zet uiteen hoe invulling moet worden gegeven aan de verantwoording van de MRA-activiteiten. Recent is dit convenant door een commissie geëvalueerd. Op dit moment ligt er een rapportage van deze evaluatie, maar is nog geen bestuurlijk besluit genomen over op welke manier vervolg gegeven gaat worden aan de aanbevelingen. Vooruitlopend hierop enkele ideeën:

De monitoring van de MRA-activiteiten vindt plaats binnen de uitvoeringslijnen en jaarlijks worden de bevindingen bijeengebracht in een uitgebreide *State of the Region*-rapportage, die gezien kan worden als verbreding van de jaarlijkse Economische Verkenningen. Centraal bij deze rapportage staan de beoogde effecten van de opdrachten en de resultaten van de [Monitor brede welvaart MRA](#).

Naast de *State of the Region*-rapportage wordt jaarlijks in het najaar een rapportage opgeleverd van de resultaten van de uitvoeringslijnen en het plan voor het jaar erop, inclusief begroting. In het voorjaar wordt de jaarrekening opgeleverd met verantwoording van de afwijkingen in de uitgaven ten opzichte van de begroting.

De *State of the Region*-rapportage en het jaarplan kunnen gelijktijdig gepresenteerd worden bij een MRA-evenement.

Het MRA Bureau verzorgt daarnaast informatievoorziening over de MRA-activiteiten via een kwartaalbericht en via de website. Op de website worden tevens de agenda's en stukken van de bestuurlijke tafels gepubliceerd.